

แบบการเสนอผลงาน

(ระดับชำนาญการ และระดับชำนาญการพิเศษ)

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลบุคคล/ตำแหน่ง

ชื่อผู้ขอประเมิน.....นายสุรัชย์ สิงห์เหาะ.....

ตำแหน่งปัจจุบัน.....นักวิชาการป่าไม้ชำนาญการ.....

หน้าที่ความรับผิดชอบของตำแหน่งปัจจุบัน.....ทำหน้าที่หัวหน้าโครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคงพื้นที่ลุ่มน้ำน่าน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ พื้นที่ที่ ๗ รับผิดชอบดูแลพื้นที่ป่าไม้จำนวนทั้งสิ้น ๗๖,๘๑๕ ไร่ พร้อมทั้งพัฒนาพื้นที่ และชุมชน เพื่อให้เกิดความมั่นคงทั้งด้านคุณภาพชีวิต ด้านทรัพยากร และด้านพื้นที่ ซึ่งต้องดำเนินการทั้งสิ้น ๒ หมู่บ้าน ดังนี้

๑.บ้านปางช้าง หมู่ที่ ๑๒ ตำบลพงษ์ อำเภอสันติสุข จังหวัดน่าน มีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น ๑๐๘ ครัวเรือน ประชากรรวม ๖๓๐ คน แบ่งเป็นชาย ๓๐๘ คน หญิง ๓๒๒ คน

๒.บ้านห้วยลอย หมู่ที่ ๖ ตำบลภูฟ้า อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน มีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น ๙๔ ครัวเรือน ประชากรรวม ๔๔๗ คน แบ่งเป็นชาย ๒๔๗ คน หญิง ๑๙๘ คน.....

ตำแหน่งที่จะแต่งตั้ง.....นักวิชาการป่าไม้ชำนาญการพิเศษ.....

หน้าที่ความรับผิดชอบของตำแหน่งที่จะแต่งตั้ง.....ปฏิบัติงานในฐานะหัวหน้างาน ซึ่งต้องกำกับ แนะนำ วางแผน ควบคุม ตรวจสอบการปฏิบัติงานของผู้ร่วมปฏิบัติงาน โดยใช้ความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ และความชำนาญงานสูงมากในด้านวิชาการป่าไม้ ปฏิบัติงานที่ต้องอาศัยการตัดสินใจเพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในเรื่องที่ยากมาก เพื่อให้องค์กร หรือหน่วยงานที่อยู่ในความรับผิดชอบเกิดความสัมฤทธิ์ผลตามวัตถุประสงค์ของโครงการฯ และการดำเนินงานต่าง ๆ เป็นไปตามแผนงานที่ได้รับให้ดำเนินงานในแต่ละปี อีกทั้งยังต้องปฏิบัติงานต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมาย

ส่วนที่ ๒ ผลงานที่เป็นผลการปฏิบัติงานหรือผลสำเร็จของงาน

๑.เรื่อง.....บทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่โครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคงพื้นที่ลุ่มน้ำน่าน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ พื้นที่ที่ ๗ บ้านห้วยลอย ตำบลภูฟ้า อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน.....

๒.ระยะเวลาที่ดำเนินการ.....สิงหาคม..๒๕๖๖ - ปัจจุบัน.....

๓.ความรู้ ความชำนาญงาน หรือความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงาน

๓.๑ การบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้อย่างยั่งยืน

๓.๒ การจัดการลุ่มน้ำ

๓.๓ การมีส่วนร่วมของประชาชน

๓.๔ การแสดงความคิดเห็นของประชาชน

๓.๕ สถิติ

๔.สรุปสาระสำคัญ ขั้นตอนการดำเนินงาน และเป้าหมายของงาน

การดำเนินการครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้

๑. เพื่อทราบถึงบทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่โครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคงพื้นที่ลุ่มน้ำน่าน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ พื้นที่ที่ ๗ บ้านห้วยลอย ตำบลภูฟ้า อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน

๒. เพื่อทราบถึงปัญหา อุปสรรคในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่โครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคงพื้นที่ลุ่มน้ำน่าน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ พื้นที่ที่ ๗ บ้านห้วยลอย ตำบลภูฟ้า อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน

โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

๑. ทำการตรวจเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมากำหนดเป็นกรอบและแนวทางในการศึกษาดังต่อไปนี้

๑.๑ แนวคิดในการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้อย่างยั่งยืน

๑.๒ แนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๑.๓ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

๑.๔ แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท

๑.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒. จัดทำแบบสอบถาม เพื่อสำรวจความคิดเห็น บทบาท การมีส่วนร่วม ของประชาชนในการอนุรักษ์ และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่โครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคงพื้นที่ลุ่มน้ำน่าน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ พื้นที่ที่ ๗ บ้านห้วยลอย ตำบลภูฟ้า อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน โดยมีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

๒.๑ ศึกษาจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

๒.๒ ร่างแบบสอบถามจากตำรา เอกสาร และหลักการทางวิชาการที่เกี่ยวข้องให้ครอบคลุมเนื้อหา

๒.๓ นำร่างแบบสอบถามที่สร้างขึ้น นำมาตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญพิจารณาให้คำปรึกษาแนะนำ แก้ไขปรับปรุงจนสมบูรณ์

โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วยคำถาม ๕ ข้อ โดยสอบถามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ โดยเป็นแบบปลายปิด

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามบทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่โครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคงพื้นที่ลุ่มน้ำน่าน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ พื้นที่ที่ ๗ บ้านห้วยลอย ตำบลภูฟ้า อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ประกอบด้วยคำถามแบบปลายปิด โดยแต่ละ

คำถามจะมีระดับการมีส่วนร่วม ๕ ระดับ ได้แก่ มีส่วนร่วมมากที่สุด มีส่วนร่วมมาก มีส่วนร่วมปานกลาง มีส่วนร่วมน้อย และมีส่วนร่วมน้อยที่สุด

โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

คะแนน ๕	หมายความว่า	ท่านมีระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด
คะแนน ๔	หมายความว่า	ท่านมีระดับการมีส่วนร่วมมาก
คะแนน ๓	หมายความว่า	ท่านมีระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง
คะแนน ๒	หมายความว่า	ท่านมีระดับการมีส่วนร่วมน้อย
คะแนน ๑	หมายความว่า	ท่านมีระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด

ตอนที่ ๓ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับบทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่โครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคงพื้นที่ลุ่มน้ำน่าน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ พื้นที่ที่ ๗ บ้านห้วยลอย ตำบลภูฟ้า อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน

ซึ่งประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ หมู่บ้านห้วยลอย ตำบลภูฟ้า อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน ซึ่งมีประชากรทั้งสิ้น ๙๔ ครัวเรือน โดยใช้เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อกำหนดให้จำนวนครัวเรือนตัวอย่างที่คำนวณได้เป็นตัวแทนของประชากรโดย หนึ่งครัวเรือนเป็นหนึ่งตัวอย่าง และใช้สูตรของ Yamane (1973) ที่ให้โอกาสหน่วยตัวอย่างได้ถูกเลือกเท่า ๆ กัน ในการหาประชากรตัวอย่าง ซึ่งมีสมการ

$$N$$

$$n = \frac{N}{1 + Ne}$$

โดย

n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนครัวเรือนของหมู่บ้าน (๙๔ ครัวเรือน)

e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ (กำหนดให้เท่ากับ ๐.๐๕)

จากการคำนวณ ได้จำนวนตัวอย่างทั้งหมด ๗๖ ครัวเรือน

๓. วิเคราะห์ความคิดเห็นบทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่โครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคงพื้นที่ลุ่มน้ำน่าน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ พื้นที่ที่ ๗ บ้านห้วยลอย ตำบลภูฟ้า อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน โดยดำเนินการดังนี้

๓.๑ วิเคราะห์ข้อมูลบทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่โครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคงพื้นที่ลุ่มน้ำน่าน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ พื้นที่ที่ ๗ บ้านห้วยลอย ตำบลภูฟ้า อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน โดยใช้การวิเคราะห์ และบรรยายผลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ด้วยค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

๓.๒ สรุปปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับบทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่โครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคงพื้นที่ลุ่มน้ำน่าน อันเนื่องมาจาก

พระราชดำริ พื้นที่ที่ ๗ บ้านห้วยลอย ตำบลภูฟ้า อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน

นำผลคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยเลขคณิต โดยมีเกณฑ์การแปลผลดังนี้

$$\begin{aligned}\text{การหาค่าอันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{ค่าสูงสุด} - \text{ค่าต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้นที่ต้องการ}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.80\end{aligned}$$

ในการศึกษาครั้งนี้ จึงกำหนดเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย ๔.๒๑ - ๕.๐๐ หมายถึง มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย ๓.๔๑ - ๔.๒๐ หมายถึง มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ระดับมาก

ค่าเฉลี่ย ๒.๖๑ - ๓.๔๐ หมายถึง มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย ๑.๘๑ - ๒.๖๐ หมายถึง มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย ๑.๐๐ - ๑.๘๐ หมายถึง มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ระดับน้อยที่สุด

๔.สรุปผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นบทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่โครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคงพื้นที่ลุ่มน้ำน่าน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ พื้นที่ที่ ๗ บ้านห้วยลอย ตำบลภูฟ้า อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน จำนวน ๑๐๐ เฟอร์เซ็นต์ ของครัวเรือน

๕.ผลสำเร็จของงาน (เชิงปริมาณ/คุณภาพ)

๕.๑ ผลสำเร็จเชิงปริมาณ

- ทำให้ทราบว่าชุมชนความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการอนุรักษ์พื้นที่ป่าต้นน้ำและทรัพยากรป่าไม้ โดย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ มีนัยสำคัญเกี่ยวกับความเข้าใจในการอนุรักษ์พื้นที่ป่าต้นน้ำ และทรัพยากรป่าไม้หรือไม่

- ทำให้ทราบว่าชุมชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พื้นที่ป่าต้นน้ำ และทรัพยากรป่าไม้ โดยเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ มีนัยสำคัญในการมีส่วนร่วมอนุรักษ์พื้นที่ป่าต้นน้ำ และทรัพยากรป่าไม้หรือไม่

๕.๒ ผลสำเร็จเชิงคุณภาพ

- ทำให้ทราบความเป็นมา วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน รูปแบบการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ที่อยู่ภายในชุมชน การปรับตัวของชุมชนต่อการเปลี่ยนแปลงในการอนุญาตใช้ทรัพยากรในพื้นที่ รวมทั้งกระบวนการแก้ไขปัญหาของชุมชน ซึ่งจะสามารถทำให้โครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคงพื้นที่ลุ่มน้ำน่าน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ พื้นที่ที่ ๗ นำมาปรับเปลี่ยนรูปแบบในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ทั้งเรื่องการส่งเสริมอาชีพเกี่ยวกับป่าไม้ การแนะนำการใช้ประโยชน์ของทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติดอยภูคาตาม มาตรา ๖๕ รวมถึงการแนะนำเกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนในการทำอาชีพเกษตรกรรมจากระบบเกษตรเชิงเดี่ยว เป็นระบบเกษตรแบบผสมผสาน เพื่อให้เกิดความมั่นคงในเรื่องรายได้ ลดรายจ่าย ซึ่งจะส่งผลต่อความมั่นคงในด้านทรัพยากร และเกิดความมั่นคงในพื้นที่

๖.การนำไปใช้ประโยชน์/ผลกระทบ

๖.๑ จากการที่โครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคงพื้นที่ลุ่มน้ำน่าน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ พื้นที่ที่ ๗ ได้ทราบเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์พื้นที่ป่าต้นน้ำ และทรัพยากรป่าไม้ ว่า เพศใด ช่วงอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และผู้ที่มีรายได้ต่ำ หรือสูง มีความเข้าใจในการอนุรักษ์พื้นที่ป่าต้นน้ำ และทรัพยากรป่าไม้ ในระดับใดๆ แล้ว โครงการฯ จะสามารถที่จะเข้าใจความรู้ รวมถึงความเข้าใจในการอนุรักษ์ได้ตรงตามเป้าหมาย รวมทั้งกำหนดวิธีการ และรูปแบบการดำเนินการได้เข้าเป้าหมายชัดเจนมากยิ่งขึ้น ก็จะสามารถทำให้ประชาชนในพื้นที่บ้านห้วยลอย ตำบลภูฟ้า อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน มีความเข้าใจในการเข้าพัฒนาของโครงการฯ ได้มากยิ่งขึ้น รวมถึงประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พื้นที่ป่าต้นน้ำและทรัพยากรป่าไม้มากขึ้น

๖.๒ จากการที่โครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคงพื้นที่ลุ่มน้ำน่าน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ พื้นที่ที่ ๗ ได้ทราบว่าประชาชนในพื้นที่บ้านห้วยลอย ตำบลภูฟ้า อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน ช่วงอายุ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ และผู้ที่มีรายได้ในระดับใด ได้มีส่วนร่วมในการเข้ามามีบทบาทในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ มากที่สุด และลำดับรอง ๆ ลงมา ทำให้โครงการฯ สามารถที่จะเข้าประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการมีส่วนร่วมฯ ให้กับประชาชน ได้ตรงกลุ่มเป้าหมายมากยิ่งขึ้น รวมถึงสามารถคิดหาแนวทาง และกิจกรรมที่ตรงกับกลุ่มเป้าหมายมากยิ่งขึ้นอีกด้วย จึงสามารถทำให้ประชาชนในพื้นที่บ้านห้วยลอย ตำบลภูฟ้า อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่มากยิ่งขึ้น ทำให้ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่เกิดความมั่นคง ตรงตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งโครงการฯ

๗.ความยุ่งยากและซับซ้อนในการดำเนินการ

ประชาชนบ้านห้วยลอย ตำบลภูฟ้า อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ลัวะจึงทำให้การสื่อสาร อาจจะมีการขาดตกบกพร่อง หรือไม่เข้าใจกันในเรื่องรายละเอียดที่ลึกซึ้ง จึงทำให้การดำเนินการต่างๆ อาจจะไม่ตรงวัตถุประสงค์หรือความต้องการของโครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคงพื้นที่ลุ่มน้ำน่าน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ พื้นที่ที่ ๗ สักเท่าใดนัก ต้องมีการทำซ้ำ อธิบาย รวมถึงการกระทำให้เห็นเป็นตัวอย่างจากเจ้าหน้าที่โครงการฯ รวมถึงความเข้าใจใน พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ ฉบับใหม่นี้ ของประชาชนในพื้นที่ก็ยังคงมีความไม่เข้าใจเป็นจำนวนมาก โครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคงพื้นที่ลุ่มน้ำน่าน อันเนื่องมาจากพระราชดำริต้องอธิบายเพื่อทำความเข้าใจ จึงทำให้การดำเนินโครงการต่างๆ สำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้

๘.ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการ

เนื่องจากประชาชนในพื้นที่บ้านห้วยลอย ตำบลภูฟ้า อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน มีการประกอบอาชีพด้านการเกษตรเป็นจำนวนมาก พื้นที่ที่การเกษตรอยู่ห่างไกลหมู่บ้าน ทำให้เวลาที่จะเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ไม่สัมพันธ์กัน ทำให้ไม่สามารถที่จะทราบรายละเอียดเกี่ยวกับกิจกรรม หรือผลเสีย ที่จะเกิดขึ้น ทำให้ไม่กล้าที่จะตัดสินใจเข้าร่วมในกิจกรรมการอนุรักษ์ และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ รวมถึงกิจกรรมที่สร้างความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ประชาชนบางกลุ่มมองเห็นผลประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม และมองเห็นผลประโยชน์ที่เป็นตัวเงิน มากกว่าสิ่งต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นแก่ชุมชน หรือมากกว่าผลประโยชน์ทางอ้อมของป่า เช่นการให้น้ำท่า การลดการชะล้างของดิน เป็นต้น ประชาชนส่วนใหญ่จึงยังไม่กล้าแสดงความคิดเห็นของตน เกี่ยวกับวิธีการดำเนินการต่าง ๆ ในการอนุรักษ์ และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ เป็นแต่เพียงผู้ที่ให้การสนับสนุนความคิดเห็น หรือแนวทางการดำเนินการของกลุ่มผู้นำเท่านั้น นอกจากนี้

ประชาชนยังคงขาดความรู้ความเข้าใจ ในการอนุรักษ์จัดการป่าต้นน้ำอย่างถูกวิธี และประโยชน์ของป่าต้นน้ำที่ให้แก่ชุมชนในทางอ้อม จึงขาดความร่วมมือในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้อย่างจริงจัง

๙. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่โครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคงพื้นที่ลุ่มน้ำน่าน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ พื้นที่ที่ ๗ บ้านห้วยล่อย ตำบลภูฟ้า อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ทำให้มีข้อเสนอแนะ เพื่อปรับปรุง แก้ไข วิธีการดำเนินงาน ให้มีความเหมาะสมกับพื้นที่ศึกษา ดังนี้

๙.๑ กระบวนการการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้จะเกิดขึ้นได้ สมาชิกของชุมชนจะต้องมีความเชื่อมั่นซึ่งกันและกัน มีการจัดเวทีพูดคุยแลกเปลี่ยน เรียนรู้ในการทำงานร่วมกัน เพื่อแสวงหาแนวทางในการดำเนินงานที่ชุมชนต้องการอย่างแท้จริง

๙.๒ ควรสนับสนุนให้มีการประยุกต์ใช้องค์ความรู้ในการดูแลทรัพยากรป่าไม้ของท้องถิ่น เน้นกิจกรรมที่สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น เพื่อให้สมาชิกของชุมชนได้ตระหนักถึงคุณค่าประโยชน์ของทรัพยากรป่าไม้ ซึ่งเป็นพื้นฐานของการเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลต่อไป

๙.๓ ควรสนับสนุนกิจกรรมอนุรักษ์ที่สอดคล้องกับการดูแลทรัพยากรป่าไม้ ควบคู่ไปกับการเอื้อประโยชน์ต่อการใช้ชีวิตให้เป็นไปตามวิถีชีวิตของคนในชุมชน

๑๐. การเผยแพร่ผลงาน (ถ้ามี)

.....ไม่มี.....

๑๑. ผู้ร่วมดำเนินการ (ถ้ามี)

.....ไม่มี.....

ขอรับรองว่าผลงานดังกล่าวข้างต้นเป็นความจริงทุกประการ

(ลงชื่อ)..........ผู้ขอประเมิน

(นายสุรัชย์ สิงห์เหาะ)

วันที่........../.....มกราคม...../..........

ขอรับรองว่าสัดส่วนการดำเนินการข้างต้นเป็นความจริงทุกประการ

รายชื่อผู้มีส่วนร่วมในผลงาน	ลายมือชื่อ
(๑)	
(๒)	
(๓)	

ได้ตรวจสอบแล้วขอรับรองว่าผลงานดังกล่าวข้างต้นถูกต้องตรงกับความเป็นจริงทุกประการ

(ลงชื่อ).....

(..... (นายปัญญา เนื่องจางค์)

(ตำแหน่ง).....ผู้อำนวยการส่วนประสานโครงการพระราชดำริและกิจกรรมพิเศษ.....

วันที่...../ ๑๐ ม.ค. ๒๕๖๗ /.....

(ผู้บังคับบัญชาที่กำกับดูแล)

(ลงชื่อ).....

(..... (นายกมล นวลใย)

(ตำแหน่ง).....ผู้อำนวยการสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๑๓.....

วันที่...../ ๑๑ ม.ค. ๒๕๖๗ /.....

(ผู้อำนวยการกอง/สำนัก ขึ้นไป)

หมายเหตุ : ๑. คำรับรองจากผู้บังคับบัญชาอย่างน้อยสองระดับ คือ ผู้บังคับบัญชาที่กำกับดูแล และผู้บังคับบัญชาที่เหนือขึ้นไปอีกหนึ่งระดับ เว้นแต่ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาดังกล่าวเป็นบุคคลคนเดียว ก็ให้มีคำรับรองหนึ่งระดับได้

๒. การเสนอผลงานให้มีความยาวไม่น้อยกว่า ๕ หน้ากระดาษ A4

แบบการเสนอข้อเสนอแนวคิดการพัฒนาหรือปรับปรุงงาน

(ระดับชำนาญการ และระดับชำนาญการพิเศษ)

๑.เรื่อง.....แนวทางการพัฒนาพื้นที่ทำกินของราษฎรตามมาตรา ๖๔ พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๒ ของโครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคงพื้นที่ลุ่มน้ำน่าน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ พื้นที่ที่ ๖ บ้านมณีพุกษ์ ตำบลงอบ อำเภอกู่ช้าง จังหวัดน่าน.....

๒.หลักการและเหตุผล

การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ โดยเฉพาะเขตพื้นที่ป่าต้นน้ำลำธารให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด จำเป็นต้องเปิดโอกาสให้ชุมชนที่อาศัยอยู่โดยรอบพื้นที่ป่า ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ชุมชนเหล่านั้นได้ใช้ประโยชน์มาเป็นเวลาช้านาน แนวทางหนึ่งในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมอนุรักษ์คือ การให้ความสำคัญกับบทบาทของประชาชนให้มีความสอดคล้องแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ เพื่อให้เกิดความสมดุลในการเป็นผู้ใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าไม้ และบทบาทของผู้ดูแลรักษาทรัพยากรในท้องถิ่นตนเอง

ตามพระราชบัญญัติ อุทยานแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๒ ในมาตรา ๖๔ ให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ดำเนินการถือครองที่ดินของประชาชนที่ทำกินภายในเขตอุทยานแห่งชาติภายใน ๒๔๐ วัน นับตั้งแต่กฎหมายประกาศใช้หลังจากนั้นรัฐบาลก็ต้องมีนโยบายในการช่วยเหลือประชาชนที่ไม่มีที่ดินทำกินผ่านการตราเป็นพระราชกฤษฎีกา สำหรับประชาชนที่จะได้รับความช่วยเหลือตามพระราชกฤษฎีกา มาตรา ๖๔ วางหลักเกณฑ์ไว้ว่าจะต้องเป็นบุคคลที่ไม่มีที่ดินทำกิน และอยู่อาศัยตามกรอบเวลาตามมติ ครม.วันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๑ หรือคำสั่ง คสช.ที่๖๖/๒๕๖๗ กล่าวคือ ประชาชนที่จะได้รับอนุญาตก็ต่อเมื่ออยู่อาศัยในพื้นที่ก่อนวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๑ ซึ่งกำหนดให้มีการสำรวจการถือครองที่ดินของประชาชนที่อาศัยหรือทำกินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติก่อน พ.ร.บ.ฉบับนี้มีผลบังคับใช้ โดยชุมชนที่อาศัยอยู่ในอุทยานแห่งชาติ จะไม่มีสิทธิในที่ดินนั้นหากแต่สามารถอยู่อาศัยทำกินได้ตามกรอบกฎหมายกำหนด (DNP news, ๒๕๖๕)

การพัฒนาพื้นที่ทำกินตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๒ มาตรา ๖๔ จำเป็นต้องเปิดโอกาสให้ชุมชนที่ถือครองมีส่วนร่วมในการกำหนดชนิดพันธุ์ไม้ที่จะปลูก รวมถึงร่วมในการวางแผนการดำเนินงานร่วมกับโครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคงพื้นที่ลุ่มน้ำน่าน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ พื้นที่ที่ ๖ เพื่อให้พื้นที่นั้น ๆ มีลักษณะที่คล้ายกับป่าธรรมชาติ แต่ประชาชนสามารถที่จะสร้างรายได้จากการทำการเกษตรนั้น ๆ ซึ่งจะต้องมีการสร้างความเข้าใจ ปลูกจิตสำนึกให้ชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารจัดการให้เกิดความสมดุล ในพื้นที่ทำกินนั้น เพื่อก่อให้เกิดรายได้แก่ประชาชนทั้งในระยะสั้น และระยะยาวต่อไป ก็ให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจ จนสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งโครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคงพื้นที่ลุ่มน้ำน่าน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ พื้นที่ที่ ๖

๓. บทวิเคราะห์/แนวความคิด/ข้อเสนอ และข้อจำกัดที่อาจเกิดขึ้นและแนวทางแก้ไข

ปัจจุบันแผนงานและกิจกรรมของงานด้านการบริหารจัดการต้นน้ำ ส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญกับแผนงานหรือกิจกรรมที่มุ่งเน้นการฟื้นฟู ป้องกัน และเป็นแผนงานที่ต้องดำเนินการโดยเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐเป็นหลัก ทำให้ชุมชนชาดการที่ส่วนร่วมในการดำเนินงานต่าง ๆ ในส่วนของการส่งเสริมการเกษตรก็จะมุ่งเน้นการเกษตรเชิงเดี่ยว ซึ่งเป็นการเกษตรที่ไม่เหมาะสมกับพื้นที่ที่อยู่ในพื้นที่ต้นน้ำ ที่จะต้องลด ละ เลิก การใช้สารเคมีที่เป็นอันตรายที่สามารถที่จะสะสมรวมลงไปในน้ำตามลำธาร ที่เป็นต้นกำเนิดของลุ่มน้ำสาขาหลัก ทำให้คุณภาพน้ำมีสิ่งปนเปื้อนส่งผลกระทบต่อผู้ใช้น้ำด้านล่าง

บทวิเคราะห์

การดำเนินงานด้านการส่งเสริมการเกษตรที่ผ่านมาพบปัญหาที่เกี่ยวข้อง ๓ ประเด็นดังนี้

๑. การส่งเสริมการปลูกพืชเชิงเดี่ยว ทำให้ขาดความมั่นคงในด้านราคา และสิ้นเปลืองการใช้ทรัพยากร
๒. การตลาดที่ผู้ผลิตไม่สามารถที่จะกำหนดราคาขายได้เนื่องจากปัญหาการมีผลผลิตมากเกินไป
๓. การไม่ควบคุมผลผลิตทำให้ล้นตลาด

เพื่อเป็นการสนับสนุนให้มีการแก้ไขปัญหาทั้ง ๓ ประเด็น ดังกล่าวข้างต้น ภาครัฐจึงควรกำหนดทิศทางทางการส่งเสริมและปรับเปลี่ยนแนวคิดในการทำการเกษตร ดังนี้

๑. ส่งเสริมการปลูกพืชแบบผสมผสาน ให้มีผลผลิตที่หลากหลาย และเป็นการช่วยอนุรักษ์ดิน และน้ำในพื้นที่ต้นน้ำอีกด้วย
๒. จัดสร้างตลาดชุมชนโดยการรวมตัวกันของชุมชนเพื่อที่จะสามารถกำหนดราคาขายได้เอง
๓. ควบคุมการปลูกไม้เกษตรชนิดต่าง ๆ โดยให้มีความเหมาะสมกับพื้นที่ ของประชาชนคนนั้น ๆ

แนวความคิด

การส่งเสริมการปลูกพืชแบบผสมผสาน โดยอาศัยแนวทางการสร้างป่าเชิงนิเวศ เพื่อความมั่นคงของราษฎร ของสำนักวิจัยการอนุรักษ์ป่าไม้และพันธุ์พืช กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช คือการสร้างสังคมต้นไม้ที่มีลักษณะหลายชั้นเรือนยอด เพียงแต่โครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคงพื้นที่ลุ่มน้ำน่าน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ พื้นที่ที่ ๖ อาจจะต้องทำความเข้าใจกับชุมชนโดยการจัดประชุม สัมมนา เพื่อหาชนิดพันธุ์พืชต่าง ๆ ที่ประชาชนในพื้นที่ต้องการอย่างแท้จริง โดยอาจจะกำหนดว่า เป็นไม้ที่ใช้ในการก่อสร้าง ไม้พื้น ไม้ที่สร้างรายได้ ทั้งระยะต้น ระยะกลาง และระยะยาว เพื่อที่จะให้ชุมชนลดการใช้ประโยชน์จากป่า เหมือนกับการยกป่ามาไว้หลังบ้านนั่นเอง ตัวอย่างเช่น ไม้ที่ใช้ก่อสร้างอาจจะเป็นไม้จำปาป่า ไม้สัก ไม้ประดู่ ไม้ที่เป็นพื้นหรือเชื้อเพลิง อาจจะเป็น ไม้กระถิน ไม้ชนิดต่าง ๆ ไม้ที่ให้รายได้ในระยะสั้น อาจจะเป็น เสาวรสซึ่งนอกจากจะให้รายได้ในปีแรกๆ แล้วยังสามารถให้ร่มเงาแก่ไม้ที่ต้องการร่มเงา เช่น กาแฟ ซึ่งเป็น ไม้ที่ให้รายได้ในระยะกลาง และไม้ที่ให้รายได้ในระยะยาวได้แก่ไม้ผลต่าง ๆ เช่น อโวคาโด แมคคาเดเมีย เป็นต้น ส่วนไม้พื้นดินก็ส่งเสริมการปลูกสมุนไพรต่าง ๆ เพื่อเป็นพืชที่ช่วยคลุมหน้าดิน

ซึ่งจากการทำการเกษตรในลักษณะดังกล่าว ก็จะทำให้พื้นที่ที่เป็นที่ทำกินเดิม มีลักษณะคล้ายป่า ทำให้สามารถที่จะลดการชะล้างหน้าดินในพื้นที่สูงชันซึ่งเป็นพื้นที่ต้นน้ำ อีกทั้งยังสามารถที่จะลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร เนื่องจากมีพืชหลายชนิด ทำให้การเข้าทำลายของศัตรูพืชทำได้เพียงเล็กน้อยยังสามารถที่จะได้ผลผลิตจากพืชตัวอื่น นอกจากนั้นพื้นที่ดังกล่าวยังเป็นแนวป้องกันไฟป่า หรือเป็นจุดกำเนิดของไฟที่จะลามเข้าพื้นที่ป่าใกล้เคียงอีกด้วย

ข้อจำกัดและแนวทางแก้ไข

ในการปลูกพืชลักษณะดังกล่าวอาจทำให้ประชาชนต้องมีการดูแลที่มากขึ้น ดังนั้น ประชาชนส่วนใหญ่ในช่วงแรกจะคัดเลือกพื้นที่ที่อยู่ใกล้บ้าน เพื่อที่จะสามารถดูแลได้อย่างทั่วถึง อีกทั้งในพื้นที่ที่อยู่ไกลจะมีปัญหาเรื่องแหล่งน้ำ กับปัญหาไฟป่า เนื่องจากพื้นที่ที่อยู่ไกลไม่สามารถที่จะเข้าดับไฟได้อย่างทันท่วงทีหากมีการลุกลามเข้าพื้นที่ที่ดำเนินการในกิจกรรมดังกล่าว ส่วนแนวทางแก้ไขก็อาจจะมีการรวมกลุ่มของเกษตรกรในพื้นที่ใกล้เคียงกัน จากนั้นพัฒนาแหล่งน้ำ เช่น อาจจะมีการดำเนินการทำฝาย และพัฒนาระบบน้ำ แบบบ่อพลวง ในส่วนของไฟป่าอาจจะให้ชุมชนที่ดำเนินการในลักษณะเดียวกัน ดำเนินการทำแนวกันไฟโดยรอบ รวมทั้งร่วมกันจัดเวรยามเพื่อเฝ้าระวังไฟป่าเข้าพื้นที่ โดยโครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคงพื้นที่ลุ่มน้ำน่าน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ พื้นที่ที่ ๖ อาจจะของบประมาณในเรื่องไฟป่าและหมอกควัน มาช่วยสนับสนุนการดำเนินการดังกล่าว

๔.ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ลดปัญหาการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้
๒. พื้นที่ป่าเพิ่มมากขึ้นจากการดำเนินการดังกล่าว
๓. ประชาชนในพื้นที่เกิดความหวงแหนทรัพยากรในพื้นที่เนื่องจากเล็งเห็นประโยชน์ของป่าที่ให้น้ำไว้ใช้ในการทำการเกษตร
๔. ลดการเกิดปัญหาไฟป่าและหมอกควัน เนื่องจากลดการเตรียมพื้นที่ทำการเกษตรแบบเปิดโล่ง
๕. ประชาชนมีรายได้ที่มั่นคงขึ้น เพราะมีรายได้จากสินค้าการเกษตรหลายชนิด ไม่พึ่งพาเพียงชนิดเดียวทำให้กำหนดราคาในตลาดได้เอง
๖. เกิดความมั่นคงในพื้นที่ทั้งทางเศรษฐกิจ และทรัพยากร ตรงตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งโครงการฯ

๕.ตัวชี้วัดความสำเร็จ

๑. พื้นที่ทำกินตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๒ มาตรา ๖๔ สามารถพัฒนาเป็นพื้นที่ป่าไม้ ๒๐ เพอร์เซ็นต์
๒. ปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่า และทำลายทรัพยากรป่าไม้โดยรอบพื้นที่ดำเนินการลดลง ๒๐ เพอร์เซ็นต์
๓. ลดจำนวน Hot Spot ในพื้นที่ได้ ๒๐ เพอร์เซ็นต์
๔. ประชาชนมีรายได้ต่อครัวเรือนเพิ่มขึ้น ไม่น้อยกว่า ๓๐ เพอร์เซ็นต์

(ลงชื่อ).....

(นายสุรัชย์ สิงห์เหาะ)

ผู้ขอประเมิน

วันที่..... /..... มกราคม..... ๒๕๖๒